

ХАУЪРД ЛЪВКРАФТ ГРАВЮРАТА

Превод от английски: Адриан Лазаровски, 2015

chitanka.info

Търсачите на силни усещания обичат да навещават затънтени и отдалечени места. Те изпитват неудържимо притегляне към катакомбите на Птолемей и резбованите мавзолеи на кошмарните страни^[1], катерят се по лунносребърните кули на порутените рейнски замъци и се спускат по черните, обрасли с лишеи стълби на мрачните галерии, зеещи под каменните руини на забравените азиатски градове. Обитаваните от нечисти сили дъбрави и призрачните планини са техни светини и те неуморно дирят страховити находки сред зловещите монолити, издигащи се на необитаемите острови. Обаче истинските ценители на върховния ужас, които съзират крайната цел и смисъл на битието във всеки нов трепет на страхопочитание и благоговение, поставят най-високо уединените старинни къщи, разпръснати сред необятната пустош на Нова Англия; именно там неведомите тъмни сили, угнетяващата самота, гротескната причудливост и дремещото невежество се сливат в едно, за да създадат най-страшния кошмар, който някога е съществувал.

Едва ли има по-отблъскваща и безрадостна гледка от малките, обикновено небоядисани дървени къщурки, построени на сумрачни хълмове далеч от оживените пътища. Те се издигат там в продължение на стотици години; стените им са покрити с пълзящи растения, а дърветата в дворовете им са се сгърчили във всевъзможни уродливи пози. Неестествено избуялата флора ги скрива от очите на пътешествениците и само малките прозорчета понякога издават злокобното им присъствие с тревожния си блясък, загатвайки за ужасяващите събития, разиграли се зад порутените им стени.

В тези къщурки живеят най-странните обитатели, които светът някога е виждал. Фанатични привърженици на тъмни вярвания, довели до изолацията им от останалите хора, предците им съвсем съзнателно се заселили сред тези диви и безлюдни места, но попаднали в плен на мрачните призраци, родени от собствените им страхове. В бягството си от цивилизацията и просвещението духовните сили на тези пуритани се устремили в съвсем неочаквани посоки, а болезнената им склонност към самоограничаване и жестоката борба за оцеляване сред дивата пустош развили в тези хора най-мрачните и загадъчни черти на човешката природа, водещи началото си още от доисторическото минало на мразовитата им северна прародина. Практични натури със строги възгледи, те не умеели да съгрешават красиво и полагали

всички усилия тайното да не стане явно, като постепенно изгубили всякакво чувство за мярка. Единствено старинните призрачни къщурки, дремещи сред непроходимите дъбрави, биха могли да разбудят тези вековни тайни, ако не се бояха до смърт от възкресяването на древните ужаси, осквернили стародавните времена. Навярно най-милостиво би било да бъдат сринати до основи и завинаги да изчезнат от лицето на земята, защото дори когато спят мъртвешкия си сън, спомените за чудовищното минало непрестанно ги преследват под формата на страховити кошмари.

Именно в една такава къща, съсипана и обезобразена от жестоките удари на десетилетията и стихииите, се озовах един мрачен следобед, когато ми се наложи да си потърся убежище от внезапния проливен дъжд. Това се случи през ноември 1896 година, докато обикалях из долината на река Мискатоник, събирайки информация за историята на този край и неговите жители. Понеже предполагах, че пътуването ми ще се проточи — а и заради спецификата на маршрута — реших да се придвижвам с велосипед, макар че времето не беше никак подходящо за такъв транспорт.

Бурята ме застигна наред един занемарен коларски път, по който възнамерявах да стигна до старинния град Аркхам. Наблизо нямаше никакви населени места и единственото укрытие, където можех да се подслоня, беше старата и неугледна дървена постройка, чиито мътни прозорчета едва-едва проблясваха сред исполинските, напълно обезлистени брястове. Въпреки че къщата се намираше на значително разстояние от онова, което някога бе минавало за път, още от пръв поглед ме остави с доста неприятно впечатление. Помня как си помислих, че нормалните, порядъчни и благопристойни сгради не се взират в пътешествениците с такава ехидна и лукава злонамереност. После обаче си казах, че навярно бях предубеден от зловещите предания, на които се бях наслушал по време на генеалогичните ми проучвания. Все пак валеше като из ведро, а аз не исках да премръзна и да се измокря до кости. Ето защо преодолях примитивните си суеверни страхове, мобилизирах силите си и след няколко секунди вече бутах велосипеда нагоре по тревистия склон към затворената врата, която изглеждаше едновременно потайна и подбуждаща към размисъл.

В началото ми се бе сторило, че къщата е необитаема, ала с всяка следваща крачка се убеждавах, че не е така. Незнайно защо, това ме изпълни със смътна тревога. Въпреки че водещата към входната врата алея бе обрасла с трева и плевели, състоянието ѝ ясно показваше, че все още се използва по предназначение. Ето защо възпрях инстинктивния си импулс да бутна вратата и наместо това вежливо похлопах. Докато чаках да ми отворят, огледах съседните прозорци и забелязах, че макар да бяха безбожно стари и покрити с дебел слой прах, стъклата им си стояха непокътнати. Следователно тук все още живееше някой, но тогава защо никой не ми отваряше? Замислен над този въпрос, отново почуках на вратата.

Изчаках още малко и след като не дочух нито гласа на незнайния обитател на самотната къща, нито звука от приближаващите му стъпки, протегнах ръка и натиснах ръждясалата дръжка. Вратата не беше нито заключена, нито залостена. Пристъпих вътре, бутайки велосипеда си, и се озовах в сумрачно коридорче с олющени стени, чиято мазилка бе изпопадала на доста места и се валяше по пода. Първото, с което се сблъсках, беше витаещата в сградата неприятна миризма, чийто произход ми беше неизвестен. После очите ми привикнаха със сумрака и забелязах пред себе си тясно стълбище, до което имаше малка вратичка, водеща най-вероятно към мазето. Други две врати, намиращи се вляво и вдясно от мен, свързваха коридора с помещенията на приземния етаж.

Подпрях велосипеда на стената и отворих тази вляво от мен. Стоях на прага на неголяма стая с нисък таван, осветявана едва-едва от двата прашни прозореца и обзаведена само с най-необходимите мебели. Съдейки по масата, столовете и камината, на чиято полица тиктакаше архаичен часовник, предположих, че това помещение бе служело за всекидневна. Върху масата лежаха няколко книги и разни бумажки, но недостатъчното осветление ми пречеше да разчета заглавията. Най-силно от всичко обаче ме порази духът на дълбока древност, присъстващ буквално във всеки видим детайл от интериора. От собствен опит знаех, че повечето постройки в района изобилстват от реликви от далечното минало, ала не можех да се отърся от усещането, че тук старините се бяха съхранили в необичайна степен. Не след дълго открих защо. В стаята нямаше нито един предмет, датиращ от следреволюционния период^[2]. Ако помещението не бе тъй

оскъдно обзаведено, би било същински рай за всеки антиквар, без значение дали е професионалист, или любител.

С всяка следваща минута, прекарана от мен в тази тясна стаичка, чувството на безпокойство, обзело ме още при първия ми досег с тайнствената къща, нарастваше. Не можех да определя кое точно ме плашеше или отблъскваше; навярно реакцията ми се дължеше на угнетяващата атмосфера на дремеща старина, спартанска суровост и злокобни тайни, които е най-добре да си останат забравени. Въпреки умората си, не изпитвах никакво желание да приседна и да си почина; наместо това неспирно обикалях из помещението и заинтригувано разглеждах всяко нещо, на което се спираше погледът ми.

Първият предмет, привлякъл вниманието ми, бе една средно дебела книга, която изглеждаше толкова древна, че беше странно да я видя именно тук, а не в някоя библиотека или музей. Кожената подвързия с металически ръбчета я бе запазила в отлично състояние, макар че поради тази причина изглеждаше още по-неуместно сред бедната и занемарена обстановка. Когато я разгърнах, удивлението ми нарасна още повече, защото държах в ръцете си изключително рядко издание на „Доклад на Конгоанското кралство за съседните страни“ на Филипо Пигафета^[3], написан на латински въз основа на записките на мореплавателя Лопес и отпечатан през 1598 година във Франкфурт.

Много бях слушал за тази книга, украсена с оригиналните гравюри на братята Де Бри^[4], и за известно време забравих за мрачните си предчувствия, защото желанието ми да прелистя този изключителен том ненадейно измести всичко останало. Илюстрациите наистина се оказаха твърде любопитни. Личеше си, че художниците са се ръководили от доста бегли и повърхностни описания, защото чернокожите туземци бяха изобразени с европейдни черти на лицето и светла кожа. Вероятно нямаше да затворя скоро тази книга, ако не беше едно на пръв поглед странно и в същото време банално обстоятелство, което наново разпали смътното ми безпокойство. Незнайно защо, всеки път когато я разгръщах, страниците ѝ се разтваряха все на едно и също място, а именно — на гравюрата под номер дванайсет, където с най-големи подробности бе изобразена месарницата на един касапин канибал от Древния Анзик. Чак се засрамах, задето реагирах по такъв начин заради някаква дреболия, но гравюрата действително ме изкара от равновесие, особено след като

прочетох пояснителните бележки, в които се говореше за особеностите на анзикейската кухня.

За да се разсея, се обърнах към близката лавица и насочих вниманието си към наредените там заглавия. Те не бяха много и сред тях се виждаше Библия от осемнайсети век, алегоричният роман „Пътят на пилигрима“^[5] от същия период (илюстриран с гротескни гравюри и напечатан в типографията на издателя на алманаси Исая Томас), полуразпаднало се издание на „Magnalia Christi Americana“^[6] на Котън Мадър и още няколко книги на достолепна възраст. Улисан в разглеждането им, аз задълбочено прелиствах пожълтелите им страници, когато изведнъж дочух нечий приглушени стъпки от стаята на горния етаж.

Това бе толкова неочаквано, че инстинктивно застинах като статуя. Но нали никой не ми беше отговорил, когато чуках на входната врата? После обаче си казах, че в присъствието на втория етаж нямаше нищо подозрително. Вероятно стопанинът на къщата просто бе решил да си подремне и едва сега се събуждаше. Походката му беше бавна, тежка и в същото време някак предпазлива. Вероятно точно това странно съчетание ми бе действало на нервите... Съвсем скоро звуците над главата ми утихнаха и до слуха ми достигна поредица от ритмични проскърцвания, без съмнение, идващи откъм тясното стълбище в края на сумрачния коридор. Отново тишина — може би домакинът разглеждаше подпряния на стената велосипед — след което обшитата с дъбови дъски врата на стаята, в която се намирах, бавно се откряна.

На прага стоеше човек с толкова необичайна външност, че замалко да извикам от изненада. Собственикът на къщата се оказа възрастен мъж с бяла брада, чийто лик и телосложение бяха, меко казано, респектиращи. Той бе висок на ръст — над метър и осемдесет — и въпреки напредналата си възраст изглеждаше здрав, мускулест и енергичен. Гъстата му дълга брада почти напълно скриваше лицето му, което имаше неправдоподобно румен и свеж вид. За моя изненада то почти не бе прорязано от бръчки, а над челото му падаха гъсти като на младеж коси. Очите му — които бяха сини и сякаш налети с кръв — ме гледаха изпитателно. Ако не беше толкова занемарен и неподдържан, този човек би изглеждал не само впечатляващо, но и даже благородно; сега обаче впечатлението, което създаваше, бе толкова отблъскващо, че

нищо не можеше да го компенсира. Одеждите му бяха в такова окаяно състояние, че изобщо не можех да определя с какво е облечен; това бе просто купчина дрипи, изпод които стърчаха чифт тежки ботуши. Що се отнася до нечистоплътността на непознатия, тя не се поддаваше на никакво описание.

Внезапната поява на този човек, както и страхът, с който ме изпълваше странната му външност, неволно ме накараха да очаквам известна грубост от негова страна. Ето защо бях сериозно изненадан, когато той дружелюбно ми направи знак да седна и заговори с немощен старчески глас, пропит с топло гостоприемство и разтапяща любезност. Възрастният мъж имаше доста своеобразен изказ — изразяваше се на онази примитивна, архаична разновидност на един от характерните за Нова Англия диалекти, която смятах за отдавна изчезнала. Докато говореше, аз седях срещу него от другата страна на масата и се вслушвах не само в смисъла на думите му, но и в начина, по който си служеше с тях.

— Свари те дъждът, а, млади ми господине? — смигна ми ухилено той. — Възрадостно е, че си бил толкова близко и си съобразил да се подслониш под моята стряха. То аз нещо малко бях позадрямал, иначе щях тозчас да те дочуя. Отдалече ли прииждаш? Откакто спряха дилижанса за Аркхам, тук рядко можеш да се натъкнеш на другоземец.

Отвърнах, че съм тръгнал към Аркхам, и се извиних, задето бях влязъл в дома му непоканен. Старецът само махна усмихнато с ръка и продължи:

— За мене е възрадостно да те съзря, млади ми господине. Както ти изрекох, тук рядко наминават другоземци и аз нямам с кого да си побъбря. Нещо ми се счува, че си от Бостън, нали? Моя милост там ни веднъж не е пристъпвал, ала тозчас мога да разпозная градския обитател. През осемдесет и четвърта имахме тука един даскал в училището, ала по някое време взе, че се запиля нанякъде човечецът и оттогава ни вест, ни кост от него...

Тук събеседникът ми някак странно се изкикоти, но когато го попитах защо, не ме удостои с отговор. Съдейки по всичко, стопанинът на къщата се намираше в доста весело разположение на духа и не криеше странностите си, за които човек можеше да се досети още от вида и състоянието на облеклото му. Докато го наблюдавах,

възрастният мъж продължи да ми говори със същата дружелюбна словоохотливост. По някое време се осмелих да го попитам откъде се е сдобил с толкова рядко и ценно издание като „Доклад на Конгоанското кралство за съседните страни“ на Филипо Пигафета. За мое облекчение, въпросът ми изобщо не го смути и той охотно се впусна в подробни обяснения.

— А, зърнал си оная африканска книжка! През шейсет и осма я купих от капитан Ебенизър Холт — оная същия, дето загина във войната.

Щом чух това, мигом се наежих и се вторачих изпитателно в събеседника си. По време на генеалогичните ми проучвания вече на няколко пъти се бях натъквал на името на капитана, но все в документи от предреволюционния период. Навярно домакинът ми бе в състояние да ми помогне в работата ми, помислих си аз, ето защо го помолих да ми разкаже повече. Той сякаш само това и чакаше.

— В продължение на много години старият Ебенизър плаваше на един сейлъмски търговски кораб и почти във всяко пристанище си изнамираше прелюбопитни работи. Доколкото си възпомням, попаднал на тая книжка в Лондон, докато скитосвал из тамошните дюкянчета. Гостувам му аз един ден в къщата му на хълма (по онова време въртях търговия с коне), и опала! — изневиделица съзирам тая книжчица. Захванах се да я разглеждам и картинките вътре толкова ме възрадваха, че в края на краищата му я откупих. Възхитителна книжка! — възкликна той с грейнало лице и добави: — Само да си изнамеря очилата...

Старецът затършува из парцаливите си дрипи и извади отнякъде чифт изключително старинни и добре запазени очила с мънички осмоъгълни стъкла и стоманени рамки. Нагласи ги на носа си, вдигна книгата от масата и започна нежно да я прелиства.

— Старият Ебенизър поназнайваше туй-онуй на латински, ала аз ни думица не разбирам. Двама-трима даскали са ми чели по мъничко от нея, както и пастор Кларк, ама той, клетникът, нали взе, че се удави в езерото... Ти, млади ми господине, от латински отбираш ли?

За да му угодя, му преведох един абзац от началото на книгата. Утешавах се с мисълта, че дори и да допуснех някоя грешка, стопанинът на къщата не притежаваше нужните познания, за да го

забележи. Но притесненията ми се оказаха напразни, защото той се радваше като дете на всяка изречена от мен фраза.

От една страна, спонтанният и неподправен възторг на този необразован човек от гравюрите в книгата, която не можеше да прочете, искрено ме забавляваше; от друга страна обаче, компанията му вече започваше да ми дотяга и аз започвах да си мисля как да си тръгна оттук, без да го обидя. Междувременно неговото простодушие и дружелюбно отношение напълно бяха разсеяли опасенията ми и аз усмихнато слушах причудливата му реч, която не спираше да се лее от устата му.

— Странна работа как тия картинки карат мозъка ти да се размърда... — нареждаше белобрадият мъж. — Ей тая например, дето е още в началото... Съзирал ли си нещо подобно, млади ми господине? Ужким листа като листа, ама като крила изографисани... Ами хората? Не, туй не може да са негри; по-скоро са лика-прилика с нашенските индианци, само дето са в Африка... Ами тия, дето на маймуни приличат? Някакви полумаймуни-получовеци, за които ни веднъж не съм дочувал. А пък тая дяволска твар хич даже и не смея да си помисля каква е...

При тези думи той посочи някакво митично създание, най-вероятно плод на въображението на художника, защото представляваше страховито подобие на дракон с крокодилска глава.

— А сега, млади ми господине, ще ти покажа най-възхитителната картинка! Ей тука някъде беше, по средата на книжката...

Гласът му се сниши почти до шепот, а очите му заблестяха по-ярко от обичайното. Треперещите му пръсти запрелистваха нервно страниците и книгата сякаш се разтвори от само себе си на онази отвратителна илюстрация номер дванайсет, където бе изобразена месарницата на касапина канибал от Древния Анзик. Тутакси почувствах как някогашното ми безпокойство отново взема връх. Една от най-потресаващите особености на скверната гравюра беше, че чернокожите африканци бяха нарисувани като хора, принадлежащи към европеидната раса. Отсечените крайници и едрите късове човешка плът, висящи по стените на месарницата, изглеждаха ужасяващо, а самият касапин с големия си сатър зад тях беше толкова зловец, че просто не се вписваше в съзнанието на нормалните хора. Обаче, както

по всичко изглеждаше, домакинът ми изобщо не споделяше омерзението ми; точно обратното — лицето му буквално сияеше от възхита.

— Как ти се струва, а? Не си и сънувал, че нейде по широкия свят може да има подобни работи, нали? Знаеш ли какво изрекох на стария Еб Холт, когато за първи път я зърнах? *Леле, хем сладостни тръпки ме побиват, хем и кръвта в жилите ми се сгореци*. На млади години бях чел в Светото писание за разни кланета и убийства, ама там ни една картинка нямаше. А тука всичко си е нарисувано, както подобава и както си е. Да, грешно е да се убиват хора, ала нима не сме родени, за да живеем в грях? Ей тоя клетник например, дето го кълцат на части — всеки път, щом го съзра, изтръпвам и не мога да спра да го гледам. Виж само как месарят му е нарязал краката... Ей там му е главата (гледай колко майсторски е отделена от тялото), ей тук — едната ръка, а другата е от оная страна на тезгяха...

Старецът бе толкова развълнуван, че очите му хищно проблясваха зад осмоъгълните стъкла на старовремските очила, а гласът му се бе понижил до хрипкав шепот. Що се отнася до собствените ми емоции, те трудно се поддаваха на описание. Всичките ми страхове и тревоги се бяха възвърнали, запламтявайки с нова сила, и аз ясно осъзнах, че изпитвам неистово отвращение от това облечено в дрипи чудовище, намиращо се в непосредствена близост до мен. Вече не се съмнявах, че имам пред себе си умопобъркан или най-малкото психичноболен човек. И въпреки че дрезгавата му реч бе станала едва доловима, всяка негова дума се врязваше в ушите ми по-силно от вик.

— Та тъй, значи, млади ми господине, тая картинка наистина кара мозъка ти да се размърда... Не знам дали ще ми повярваш, ама като си купих книжката от стария Ебенизър, с часове съм я съзерцавал, с часове! Особено докато пастор Кларк — оня същият, дето се удави в езерото — четеше неделната проповед... Веднъж пък — няма да се плашиш, млади ми господине — се наслаждавах на тая картинка тъкмо преди да заколя овцата, която бях тръгнал да нося на пазара, и да знаеш само колко се възрадвах, докато разфасовах добичето...

Стопанинът на къщата вече шептеше толкова тихо, че едва различавах думите му. Чувах как дъждът яростно барабани по покрива, стените и прозорците на паянтовата постройка, съпроводен от бесния

вой на вятъра — сигурен знак, че бурята се засилва. Отгоре на всичко — нещо доста необичайно за ноември — в далечината ехтеше приглушен грохот на гръмотевици, който сякаш се усилваше с всяка следваща светкавица. Обаче моят събеседник като че ли изобщо не ги чуваше.

— Да, много се възрадвах от коленето на добичетата, ала туй нищичко не беше... Странно как ти влиза нещо в главата и после не ще да излезе от там. Ако обичаш нашия всемогъщ Господ Бог, млади ми господине, не разказвай на никого за туй, дете ще ти изрека, ама кълна се, че от тая картинка ми се *отвори апетит за такива работи, дете не можеш нито да си ги отгледаш на пасището, нито да си ги купиш на пазара...* Ей, стой си спокойно, какво те прихваща? Нищичко такова не съм правил, само се питах: *Ами ако опитам? Ако вкуся съвсем мъничко?* Нали казват, че плътта ни от месо и кръв е създадена, че те ни дават нов живот... И ми стана любопитно — няма ли пък човек да си удължи живота, ако се храни не просто с хубаво месо, ами и с нещо такова, което е *като неговата плът и кръв...*

Обаче старецът така и не успя да довърши своя монолог и причината за това не се дължеше нито на обзелата ме уплаха, нито на внезапно развилнялата се буря, в чийто разгар се свестих в пълна самота сред почернелите димящи развалини от разнебитената къща. Зловещият ми събеседник бе спрял от едно на пръв поглед съвсем прозаично и в същото време — доста необичайно обстоятелство.

Старинната книга лежеше на масата, разтворена на ужасяващата гравюра с месарницата на касапина канибал. Точно в момента, когато белобрадият мъж произнесе: *като неговата плът и кръв*, дочух слаб звук, наподобяващ едва доловимо пльокване, и наред пожълтялата страница се появи неголямо петънце. Веднага си помислих за пороя и течашия покрив... обаче дъждът в Нова Англия обикновено не е червен. Междувременно по средата на илюстрацията, точно върху тезгяха на месаря човекоядец, започна да разцъфва алено петно, което направи кошмарната гравюра още по-реалистична и въздействаща. Щом го забеляза, старецът мигом замлъкна и вдигна очи нагоре — към стаята, откъдето бе излязъл преди около час. Проследих погледа му и видях, че на тавана, точно над главите ни, се е разплуло голямо червено петно с неправилна форма, което растеше пред очите ми. Нито закрепях, нито помръднах; бях като парализиран от ужас и

единственото, което успях да сторя, бе да затворя очи. Миг по-късно всичко се разтресе от титаничен гръмотевичен грохот. Съкрушителният удар на стихията бе поразил с цялата си сила тази скверна къща, гъмжаща от чудовищни тайни, милостиво пращайки ме в несвяст; само това спаси разсъдъка ми от неизбежното умопомрачение.

---

[1] Препратка към есето „Кошмарните страни“ (1918) на ирландския писател Едуард Джон Мортън Дракс Плънкет (1878–1957) — един от основоположниците на жанровете фентъзи и хорър. Осемнайсети барон Дансени, той пише за развлечение, използвайки аристократичната си титла за псевдонима, с който се прославя по цял свят — Лорд Дансени. — Б.пр. ↑

[2] Периодът след Американската война за независимост (1775–1783), в която тринайсетте британски колонии в Северна Америка се противопоставят на Великобритания. — Б.пр. ↑

[3] Филипо Пигафета (1533–1604) — италиански математик, изследовател и пътешественик. Споменатата от Лъвкрафт книга действително съществува. — Б.пр. ↑

[4] Всъщност те са баща и син: Теодор де Бри (1528–1598) и Йохан Теодор де Бри (1561–1621). — Б.пр. ↑

[5] Най-известното произведение на Джон Бъниан (1628–1688) — английски протестантски автор и проповедник. — Б.пр. ↑

[6] „Християнското величие на Америка“ (лат.); Котън Мадър (1663–1728) — американски богослов, биолог, медик и есеист. — Б.пр.

↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.